

Monitieteinen humanistinen termityöhanke

Kokousmuistio 9. 4. 2015

Läsnä: Markku Roinila (TTP, Filosofia, pj & sihteeri), Tiina Onikki-Rantajääskö (TTP, Suomen kieli), Lea Laitinen (TTP, Suomen kieli)

Kokouksessa keskusteltiin kahdesta termistä, intentionaalisuus ja merkitys, joilla on monitieteellisiä ulottuvuuksia.

### *Intentionaalisuus*

Intentionaalisuus-termi on luotu toistaiseksi kielitieteeseen, sosiaalipsykologiaan ja filosofiaan. Sosiaalipsykologian sivu on vielä tyhjä, mutta käänkösvastineina on tahallisuus ja tarkoituksellisuus. Sosiaalipsykologian edustajia ei ollut paikalla, joten aihe jätettiin käsittelemättä. Vastineista voi kuitenkin päätellä, että sosiaalipsykologiassa merkitys liittyy retoriikkaan tai toimintaan. Kielitieteen sivulla määritelmässä ovat esillä sekä (kielellisen) toiminnan suuntautuneisuus että aikomus (intentio). Mietittiin tulisiko kielitieteen määritelmän olla lähempänä filosofiaa ja onko määritelmällisesti kysymys toiminnasta vai olemistavasta, ilmeisesti edellisestä. Päätettiin, että kielitieteen sivun selite-osuutta voi hieman kehittää mm. lisäämällä huomautus Peircen filosofiasta. Samoin päätettiin, että kielitieteessä määritelmän voisi jakaa kahteen osaan: 1) suuntautuneisuus 2) tietoinen aikomus tai tarkoitus. Lea Laitinen parantaa sivua.

Filosofiassa määritelmää pitäisi parantaa – siinä ei oikein tule asian kaikki puolet käsiteltyä. Tulee harkita olisiko syytä laittaa kaksiosainen määritelmä, jossa näkyisi koulukuntien erot: fenomenologiassa intentionaalisuus on määritelmällinen piirre kun taas analyttisessä filosofiassa kyse on pikemminkin propositionaalisista eroista. Myös käsitehistoria on eri koulukunnissa erilainen. Filosofiaan voisi lisätä linkin kielitieteen sivulle. Lisäksi fenomenologian intentionaalisuus-selitetä voisi vielä hieman selventää. Edelleen filosofian selitteestä voisi jättää pois viittaaminen-verbin, jottei sekaannusta kielitieteen kanssa synny. Filosofian sivulla on käänkösvastineena suuntautuneisuus – kysyttävä asiantuntijaryhmältä miten yleisesti tätä käytetään, ilmeisesti intentionaalisuus-termi on yleisemmin käytössä. Käsitehistoria filosofian sivulla intentionaalisuudesta lienee riittävä, tosin sitä voisi ehkä laajentaa filosofian historian osalta. Intentionaalisuus-sivulle filosofiassa lisättävä linkki sivuun intentionaalinen suhde. Markku Roinila kehittää sivua yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa.

Etymologia on läsnä filosofian sivulla. Edelleen mietittiin mihin muihin tieteenaloihin intentionaalisuus liittyy – semiotiikka ja estetiikka lienevät relevantteja, ehkä myös kirjallisuudentutkimus (pikemmin kielitieteen merkityksessä).

### *Merkitys*

Merkitys-sivu löytyy monilta tieteenaloilta, eniten sisältöä on kielitieteessä, filosofiassa ja kieliteknologiassa. Kieliteknologian edustajaa ei ollut paikalla, mutta todettiin, että määritelmän kieliasua pitää parantaa. Kielitieteen sivu on hyvällä mallilla, mutta pieniä parannuksia voitaisiin tehdä. Tehtävä on haastava, sillä kielitieteessä merkitys on yläkäsite ja siksi sitä on vaikea määritellä. Merkitys on päällekkäinen monien muiden termien kanssa ja sen määrittäminen vaikuttaa muiden termien määrittäykseen. Kielitieteessä on vallalla suuntauksia, joissa merkitys halutaan nähdä käyttönä, jolloin merkitys-termillä ei enää ole merkitystä. Tiina Onikki-Rantajääskö lupasi ehtiessään jatkokehittää sivua.

Filosofiassa määritelmä jakautuu kahteen osaan, joista toista (ei-kiellelliset signaalit, Gricen teoria) voisi hieman selventää (ehkä ”voi olla myös ei-kiellellistä”). Pitäisi siis selittää paremmin mitä tarkoittaa ei-kiellellinen ilmaisu. Lisäksi filosofian määritelmä ei kata kaikkia merkityksen eri аспекteja – tulee ehkä lisätä lisää määritelmiä tai yhdistää eri аспекteja nykyisiin paremmin. Selitteessä ei mainita Peirceä – pitää tutkia olisiko syytä lisätä – toisaalta voi miettiä rajanvetoa myös tulevaan semiotiikan sivuun. Samoin on lisättävä selitteestä puuttuva Fregen jako merkityksen ja mielen välillä. Filosofian sivun kielivastineisiin syytä lisätä sense. Kirjallisuudentutkimuksen sivulla on hieno valikoima kielivastineita, jotka voisi kopioida myös muiden tieteenalojen sivuille – samoin filosofian sivulle voisi lisätä linkin kielitieteen sivulle.

Käsitehistoria on melko hyvin esillä filosofian sivulla ja etymologia lienee tarpeeton. Aprikoitiin mitä vielä puutteellisille muiden tieteenalojen sivuilla tulisi, mutta spekulointi tällä kokoonpanolla todettiin turhaksi. Tulevalle semiotiikan aihealueelle toivottiin kuitenkin merkitys-termisivua.

Todettiin seuraavan kokouksen olevan 30. 4. Päärakennuksen salissa 16 klo 10-12. Termeinä käsitellään *diskurssi* ja *teksti*. Mietittiin paikalle pyydettäviä asiantuntijoita.